

فینیکس جغرافیائی یازدہم

جغرافیہ با استاد مسعود انبارلو

درس ۶: ناحیه فرهنگی

زبان نظامی از ارتباطات است که در آن، معنی الفاظ را فقط گروه خاصی که در آن مشترک اند، درک می کنند و می فهمند و برای گروه دیگر، معنایی ندارد.

تعریف زبان

۱- زبان از مهم ترین شاخصه ای فرهنگی است و برای افرادی که به آن تکلم می کنند، هویت مشترکی به وجود می آورد.

۲- زبان، همچنین، عنصر اصلی گسترش یک فرهنگ است؛

نقش زبان

فارسی
پشتو
تاجیکی
لُری
گُردی
بلوچی
طبری
گیلکی
تالشی
آذری

زبان ولهجه های ایرانی

۱- خانواده هند و اروپایی

۲- خانواده چینی تبتی

۳- خانواده آفری آسیایی (سامیایی حامیایی)

۴- خانواده زبانی اورالیک - آلتایک

۵- خانواده زبانی مالایی-پولینزیایی

۶- خانواده زبانی نیجر-کنگویی

سه خانواده زبانی مهم و پر تکلم جهان

۱- خانواده هند و اروپایی

بزرگ ترین خانواده زبانی دنیا:

خانواده زبانی هند و اروپایی

بیش از نیمی از مردم جهان، به یکی از زیرشاخه های این زبان صحبت می کنند.

۲- خانواده چینی- تبتی

دومین خانواده بزرگ زبانی از نظر تعداد سخنگو است.

مردم زردپوست ناحیه آسیای شرقی

ماندارین چینی از معروف ترین و پرسخنگو ترین

۳- خانواده آفرو آسیایی (سامیایی - حامیایی)

زبان سامی، زبان مردم عرب و یهود و زبان حامی، زبان بعضی از مردم در شمال افریقاست.

اهمیت زبان عربی و محدوده جغرافیایی آن:

معروف ترین و مهم ترین آنها زبان عربی است که در جنوب غربی آسیا و شمال افریقا بدان تکلم می کنند.

زبان عربی زبان رسمی حدود بیش از ۲۰ کشور و یکی از زبان های رسمی سازمان ملل متحد است.

عوامل گسترش برخی از زبان ها: ؟؟

جنگ و فتح سرزمین ها، تجارت و مهاجرت مردم از یک ناحیه به نواحی دیگر

نقش «عصر اکتشافات جغرافیایی» در تغییر تاریخی الگوهای زبانی جهان: ؟؟

وقتی اروپاییان با پیشرفت در دریانوردی، سرزمین های نو را کشف کردند، در امریکای شمالی، استرالیا و نیوزیلند، زبانان انگلیسی گسترش یافت؛ در مستعمرات آنها در قاره های افریقا، امریکای جنوبی و بخش هایی از آسیا نیز زبان های انگلیسی، اسپانیایی، پرتغالی و فرانسوی رواج پیدا کرد.

عامل گسترش زبان انگلیسی: ؟؟

در قرن بیستم و بیست و یکم، با پیشرفت های صنعتی و گسترش ارتباطات، برخی زبان ها مانند انگلیسی در سراسر جهان به کار گرفته شد.

عـلـل غـلـبـه بـیـشـتـر بـرـخـی زبـان هـا دـر جـهـان: **ICT** ؟
 در اثر رشد ارتباطات و فناوری اطلاعات
 چرا اغلب کشورها سعی می کنند زبان ملی و زبان های محلی خود را حفظ کنند؟
 پیش بینی می شود که در آینده برخی از زبان های بومی و محلی در نواحی مختلف از بین
 بروند. به همین دلیل، اغلب کشورهای جهان یا نواحی سعی می کنند زبان ملی و زبان
 های بومی و محلی خود را حفظ کنند تا هویت فرهنگی شان پابرجا بماند.

دین

تأثیرات دین

دو گروه اصلی دین ها

الف) ادیان مبتنی بر یکتاپرستی

اسلام

تشیع و تسنن

مسیحیت

یهود

زرتشت

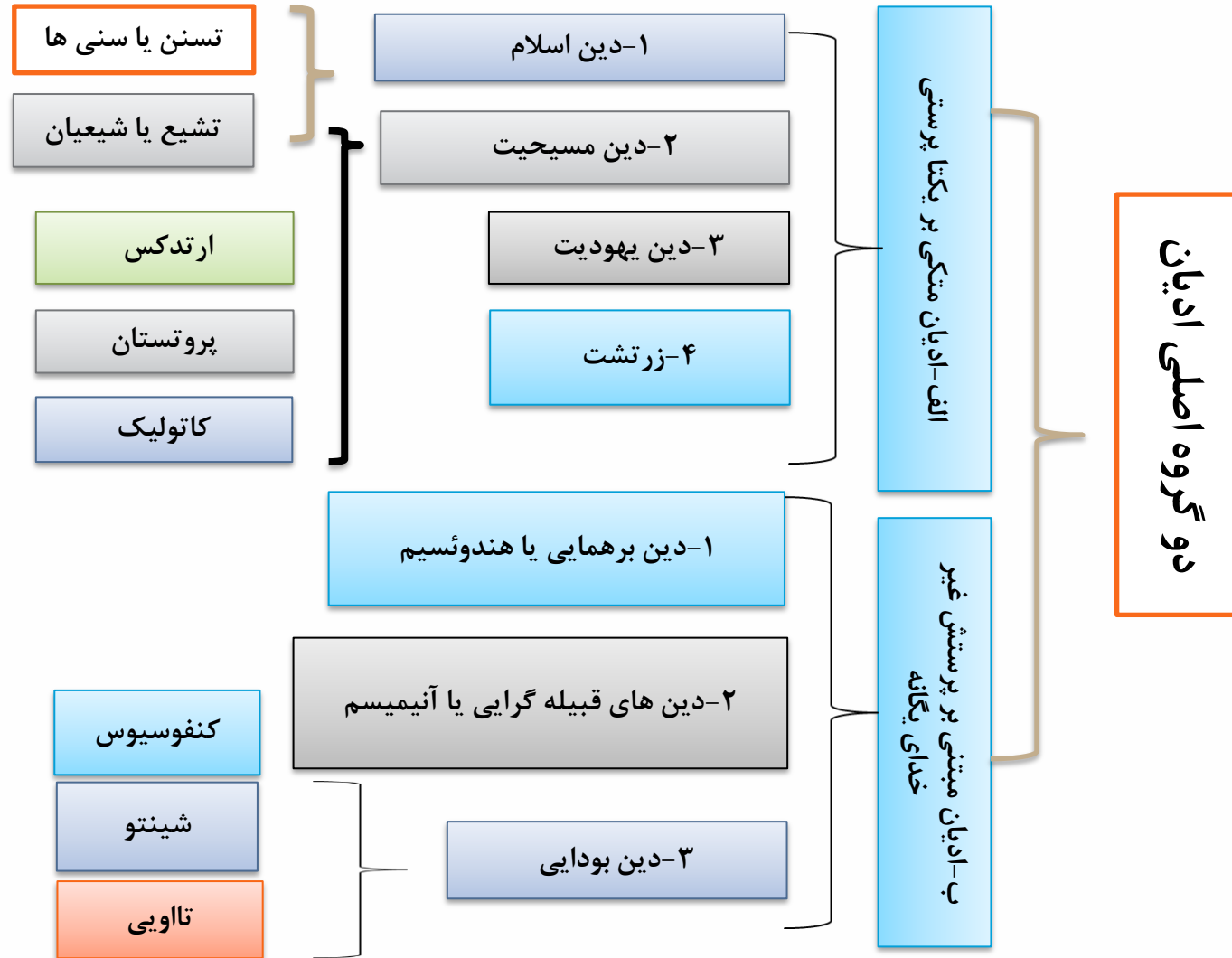
آنیمیسم (مذاهب قبیله ای)

هندوئیسم

بودائیسم

ب) ادیان مبتنی بر پرستش غیر خدای یگانه

کاتولیک - اروپا جنوب و امریکال
 پروتستان - غرب اروپا و شمال آمریکا
 ارتدوکس - اروپا شرقی

چشم انداز فرهنگی

چشم انداز فرهنگی چیست؟

چشم انداز یعنی منظره قابل رؤیت از یک مکان. ساختمان ها و بناها، سبک معماری، نوع سکونتگاه های شهری و روستایی، مزارع، جاده ها، خیابان ها و نظایر آن که در یک چشم انداز مشاهده می شود، شیوه زندگی مردم یک ناحیه را به مشاهده گر نشان می دهد.

انسان ها چگونه چشم انداز فرهنگی خلق می کنند؟

انسان ها با تغییرانی که در محیط های طبیعی به وجود می آورند، «چشم اندازهای فرهنگی» خلق می کنند. فرهنگ هر ناحیه، موجب به وجود آمدن چشم اندازهای خاصی در آن ناحیه می شود.

نواحی فرهنگی عمده جهان

علت تقسیم زمین به نواحی فرهنگی توسط جغرافی دانان
مطالعه و شناخت تنوع های فرهنگی
 معیارهای اصلی جغرافی دانان در تقسیم زمین به نواحی فرهنگی
دین، زبان، آداب و رسوم، هنر و معماری و نوع فعالیت اقتصادی

انسانی

پدیده پخش یا انتشار فرایندی است که طی آن یک موضوع یا پدیده مانند زبان، مذهب، افکار و ایده ها، نوآوری، وسایل و ابزار، لباس، شیوه زندگی و حتی بیماری از یک مکان به سایر مکان ها گسترش می یابد.

انواع پخش و انتشار فرهنگی

۱- گاهی دو ناحیه فرهنگی به هم خیلی نزدیک اند و پدیده فرهنگی در اثر تماس مستقیم مردم، از ناحیه ای به ناحیه دیگر منتقل می شود؛ مانند ورزش «هاکی» که مبدأ آن کشور کانادا است اما در بین مردم ایالات متحده امریکا و نواحی مرزی آن کشور با کانادا رواج بسیار یافته است.

۲- گاهی پخش و انتشار از یک فرهنگ به فرهنگ های دیگر بدون آن که فرهنگ ها در تماس مستقیم با یکدیگر باشند، اتفاق می افتد. امروزه برخلاف گذشته، با توجه به گسترش رسانه ها، نوع دوم پخش فرهنگی غالب است و رسانه ها نقش عمده ای در تغییر علائق، رفتارها، سبک زندگی روزانه (شیوه لباس پوشیدن، نوع غذا، تفریحات و ...) حتی در نواحی دورافتاده دارند.

تماس مستقیم

۲۶- کدام مورد، عبارت زیر را به درستی تکمیل می‌کند؟

«در خانواده زبانی آفرو- آسیایی زبان مردم عرب و یهود، زبان قوم ..... است و زبان بعضی از مردم ..... شمال ..... آفریقا، زبان قوم **حامی** ..... است.»

مرجع: خارج از کشور- ۱۴۰۱

④ سامی - غرب - حامی

③ سامی - شمال - حامی

② ~~حامی - شمال - سامی~~

① ~~حامی - غرب - سامی~~

چرا زبان‌های چینی و اسپانیایی از پرمتکلم‌ترین زبان‌های دنیا محسوب می‌شوند؟

هم به خاطر جمعیت بسیار زیاد
هم به دلیل کثرت سرزمین‌ها و جدید بودن و گسترش زبان اسپانیایی در مستعمرات
آن کشور (آمریکای جنوبی در مرکز)

امروزه چه عاملی خطری بزرگ برای فرهنگ و هویت ملی و بومی نواحی جهان به شمار می‌رود؟ حذف و از بین رفتن
برخی زبان‌های بومی و ملی که پیوستگی بسیاری از این زبان‌ها از بین می‌روند

منظور از پخش فرهنگی چیست؟ این پدیده از چه زمانی به وجود آمد؟

لکه پدیده (زبان، دین، آداب و رسوم) پخش فرهنگی بسیار از یک
مکان به یک مکان دیگر گسترش پیدا کند از زمان کم انسان تا یا هم
تعمیر کرده اند

در قرن بیستم و یکم چه عواملی باعث به کارگیری زبان‌هایی مانند انگلیسی در سراسر جهان شد؟

۱۵ ریشه فناوری ارتباطات و اطلاعات (ICT) ^① توسعه و تشریح صنعت و فناوری

دلایل اهمیت زبان عربی را بنویسید. ^① زبان ^② لُور منطقت حیرت‌انگیز آسیای
آفریقا - زبان قرآن کتاب مقدس مسلمانان به زبان عربی نوشته شده است.
این زبان‌ها در همه زبان‌ها مثل ما هم هست

معروفترین زبان در بین زبان‌های آفرو - آسیایی را نام برده، منطقهٔ تکلم آن را بنویسید.

عربی - جنوب غربی آسیا و شمال آفریقا

ویژگی‌های خانوادهٔ زبانی چینی - تبتی را بنویسید. دو بین خانوادهٔ بزرگ زبانی از نظر
- آدسخت‌راست - زبان مردم زردپوست شرق آسیاست.

۱۹ - عبارت مناسب را از داخل پرانتز (کمانک) انتخاب کنید.

الف در بین عناصر فرهنگی، (دین - زبان) نقش مهمی در خلق چشم اندازهای فرهنگی دارد.

۲۶ - کدام مورد، عبارت زیر را به درستی تکمیل می کند؟

«در خانواده زبانی آفرو- آسیایی زبان مردم عرب و یهود، زبان قوم ..... است و زبان بعضی از مردم ..... آفریقا، زبان قوم ..... است.»

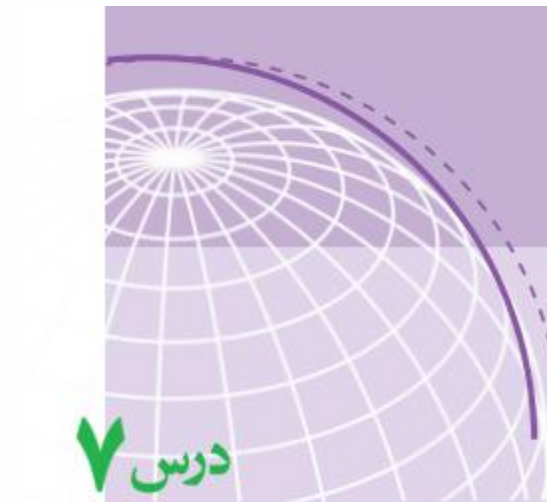
مرجع: خارج از کشور- ۱۴۰۱

④ سامی - غرب - حامی

③ سامی - شمال - حامی

② حامی - شمال - سامی

① حامی - غرب - سامی

نواحی اقتصادی (کشاورزی و صنعت)

۱- فعالیتهای نوع اول (کشاورزی و معدن):
استخراج و به دست آوردن مواد خام یا محصول ازمین یا دریا

۲- فعالیتهای نوع دوم (صنعت):
منابع و مواد اولیه در کارخانه ها تغییر شکل می یابند و به کالا تبدیل می شوند.

۳- فعالیتهای نوع سوم (خدمات):
به فعالیت هایی گفته می شود که در فرایند آنها خدماتی به دیگران ارائه می شود؛

۴- فعالیتهای نوع چهارم:
فراهم کننده خدمات مربوط به جمع آوری و پردازش اطلاعات و فناوریهای اطلاعاتی و ارتباطی (ICT) و پژوهش و تحقیق و توسعه است.

نواحی کشاورزی در جهان

انواع کشاورزی در جهان

۱- کشاورزی معیشتی (غیر تجاری)

تولید محصول یا پرورش دام بیشتر در حد مصرف خانوار کشاورز یا فروش محلی صورت می گیرد و میزان تولید و سود اقتصادی، کم است.

۲- کشاورزی تجاری

تولید محصول کشاورزی یا پرورش دام به منظور فروش در بازارهای داخلی یا صادرات به کشورهای دیگر و با هدف کسب سود انجام می شود.

انواع کشاورزی معیشتی (غیر تجاری)

گله داری شبانی

کشت نوبتی (کوچنده)

کشت برنج آبی
(غرقابی)

کشت غله روستایی و دامداری

زراعت بدوی ساکن

کشت غله تجاری

دامداری تجاری

plantation (پلانٹیشن)

باغداری تجاری

کشاورزی مدیترانه ای

گله داری مزرعه ای

انواع کشاورزی تجاری

غلات مانند گندم، برنج، ذرت، جو، چاودار و ارزن نقش مهمی در تأمین غذای مردم جهان دارند. در کشورهای آسیایی و افریقای بخش عمده غذای مردم را غلات تشکیل می دهد. میانگین تولید سالانه غلات در جهان ۱/۵ میلیارد تن است که البته در سالهای مختلف، کاهش یا افزایش می یابد.

الف - کشت غله تجاری

اهمیت غلات

از مهم ترین نواحی کشت غله تجاری در دنیا مزارع وسیع گندم در چین، هند، ایالات متحده آمریکا، روسیه، کانادا، فرانسه و استرالیا است. این کشورها بخش عمده گندم جهان را تولید می کنند.

مهم ترین نواحی کشت گندم

ذرت به طور وسیعی در اغلب نواحی دنیا کشت می شود. ایالات متحده آمریکا حدود ۴۰ درصد ذرت جهان را تولید می کند.

نواحی کشت ذرت

برنج از غلات مهم است و نقش مهمی در تأمین غذای جهان دارد اما به دلیل اینکه به شرایط خاص آب و هوایی گرمسیری و نیمه گرمسیری و رطوبت هوا و آب زیاد وابسته است، در نواحی خاصی کشت می شود. بیشتر برنج دنیا در قاره آسیا، به ویژه آسیای شرقی و جنوب شرقی، کشت می شود.

چرا برنج در نواحی خاصی کشت می شود؟

مزارع غله تجاری معمولاً بسیار بزرگ اند و کاشت و برداشت محصول در آن ها به صورت ماشینی انجام می شود. گاه این مزارع به صورت یک شرکت یا اتحادیه بزرگ اداره می شوند. در این نوع کشاورزی، معمولاً در کنار مزارع، کارخانه های برای تبدیل، بسته بندی و توزیع محصولات در بازارهای مصرف پدید می آید که در اصطلاح به آنها «کشت و صنعت» می گویند. معمولاً از بقایای برداشت غلات برای خوراک دام استفاده می شود.

مزارع غله تجاری و کشت و صنعت

ب. دامداری تجاری

مهم ترین مراکز دامداری تجاری
ایالات متحده امریکا، اتحادیه اروپا، استرالیا، زلاندنو، آرژانتین و برزیل
از مهم ترین مراکز دامداری تجاری در جهان هستند.

زمین های وسیع کشاورزی که به تولید یک محصول خاص اختصاص دارد. این محصولات برای صادرات و عرضه به بازارهای فروش جهانی تولید می شوند.

استداس

(پلانٹیشن)

محصولاتی چون موز، قهوه، آناناس و کاکائو که در نواحی بسیار دور از ما کشت می شوند در مزارعی که به «پلانٹیشن» معروف است، پرورش داده می شوند.

در نواحی گرم و مرطوب استوایی در کشورهای مجاور استوا در قاره های آسیا، آفریقا و امریکای جنوبی قرار دارند.

الف) امریکای شمالی:

شامل ایالات متحده آمریکا و کانادا است. نواحی صنعتی ایالات متحده آمریکا بیش تر در شمال شرق و از کوه های آپالاش تا دریاچه های پنجگانه گسترده شده اند.

ب) اروپای غربی:

مهمترین نواحی صنعتی اروپا در غرب این قاره قرار دارند. ناحیه رور در کشور آلمان و نواحی صنعتی انگلستان، فرانسه و شمال ایتالیا از نواحی صنعتی مهم در جهان هستند.

پ) مشرق، جنوب و جنوب شرقی آسیا:

ژاپن از مهم ترین نواحی صنعتی در این بخش از جهان است. چین در دودده اخیر در زمینه صنعت به رشد قابل ملاحظه ای دست یافته و به یک قدرت صنعتی جهانی تبدیل شده است. هند نیز، به ویژه در ناحیه کلکته و بمبئی، از نظر توسعه صنعت اهمیت جهانی یافته است. کشورهای کره جنوبی، تایوان، مالزی و سنگاپور در چنددهه اخیر به تولیدکنندگان و صادرکنندگان مهم کالاهای صنعتی در جهان تبدیل شده اند.

ت) روسیه و اروپای شرقی:

ناحیه مسکو، قفقاز، ولگا و جمهوری های چک و لهستان از اروپای شرقی، نواحی صنعتی مهم این بخش هستند.

ویژگی های مهم صنایع نو ← های تک

این صنایع، با فعالیتهای اقتصادی نوع چهارم ارتباط نزدیکی دارند.

- ۱- عمدتاً بر محور فناوری پیشرفته و استفاده از متخصصان و محققان
- ۲- پیشرفت آنها بر مبنای نوآوری و رقابت است
- ۳- این صنایع ناگزیر به برقراری ارتباط با فناوری های روز دنیا و صادر کردن کالاهای تولید شده به کشورهای دیگر جهان اند.

پارک های علم و فناوری

هدف از ایجاد پارک های علم و فناوری:

امروزه کشورها سعی می کنند با ایجاد پارک های علمی و فناوری، صنایع نو را گسترش دهند. گسترش صنایع نو

پارک های علم و فناوری چیست؟

این پارک ها معمولاً در نزدیکی قطب های صنعتی ایجاد می شوند و از تحقیقات دانشگاهی استفاده می کنند. در این مناطق، آزمایشگاه های متعدد تحقیقاتی و پژوهشگرانی که به ابداع و نوآوری مشغول اند، تمرکز یافته اند.

بخش خدمات، فعالیت های متنوعی را دربر می گیرد و گسترش فعالیت های خدماتی بر چشم انداز و منظره شهرها تأثیرات بسیاری می گذارد. مؤسسات و نهادهای مالی، بانک ها، مؤسسات گردشگری و مجتمع های رفاهی، مؤسسات حمل و نقل، مراکز درمانی - آموزشی و ... موجب پیدایش ساختمان های بلندمرتبه و برج های عظیم در شهرها شده اند. مراکز خرید و مجتمع های تجاری چندطبقه که هم بخش خرید و هم بخش های تفریحی دارند، در بسیاری از شهرهای بزرگ جهان گسترش یافته اند. این مراکز معمولاً طراحی و معماری مشابهی دارند.

مرجع: خارج از کشور- ۱۳۹۹

۲) با استخراج و به دست آوردن مواد خام یا محصول از زمین یا دریا، سروکار داریم.

۴) فرایندی است که نیازمندی‌های بشر امروز را، برطرف می‌سازد.

کشاورزی

ص

۳۶- کدام عبارت، از دلایل اهمیت فعالیت‌های اقتصادی نوع اول است؟

۱) از گذشته‌های بسیار دور، در شکل‌گیری اولین سکونت‌گاه‌ها نقش داشته است.

۳) در تأمین غذا که از برنامه‌های مهم هر کشوری است، نقش دارد.

۳۷- با توجه به انواع فعالیت‌های اقتصادی، کدام موارد درست است؟

الف- تولید کالاهایی که مواد خام آن‌ها از زمین یا دریا، استخراج می‌شود.

صنعت (نوع دوم)

ب- کمک زیادی به ترسیم سایر بخش‌های اقتصادی می‌کند.

خدمات (نوع سوم)

ج- به طور غیرمستقیم در بهبود کیفیت و کمیت تولیدات کشور ایران، مؤثرند.

خدمات (نوع سوم)

د- منجر به تغییر شکل فیزیکی یا شیمیایی مواد مختلف اولیه، می‌شود.

نوع دوم صنعت

① الف و ج = نوع دوم - ب و د = نوع سوم

② الف و د = نوع دوم - ب و ج = نوع سوم

③ ب و ج = نوع دوم - الف و د = نوع سوم

④ ب و د = نوع دوم - الف و ج = نوع سوم

ویژگی‌های مهم صنایع نو (فعالیت اقتصادی نوع چهارم) را بنویسید.

به فناوری‌های نوین است
به ارتباطات سایر بخش‌ها و کشورها و جهان و صنایع آن‌ها
مبتنی بر فناوری‌ها و ارتباطات و اطلاعات است
- جزو صنعتی چهارم اقتصاد است

نواحی صنعتی روسیه و اروپای شرقی شامل چه ناحیه‌هایی می‌شود؟
لهستان - ونگا
مقدونیه - قفقاز - جمهوری آذربایجان

ویژگی‌های کشاورزی تجاری را بنویسید. با هدف کسب سود - از صنایع و مشاغل در سایر
سویزین استفاده نکنند - کاشت و برداشت به صورت مابینی انجام می‌تواند

هدف از ایجاد پارک‌های علمی و فناوری در کشورها چیست و این پارک‌ها در چه نواحی ایجاد می‌شوند؟
بخش‌ها را امتداد و توسعه صنعتی - سبز در کنار همجاوردت قطب‌های صنعتی

از نظر کارشناسان محیط زیست، کشت تک محصولی، چه مشکلات زیست محیطی به وجود می آورد؟

از بین رفتن خاک - چون بید حصول تکرار و هت کاشت ماسود خرسایین کان گزینید
⑤ استاده کترده، از سرم رفع آفات

مهم ترین مراکز دامداری جهان را نام ببرید. ایالت متحده آمریکا - استرالیا - زلانه نو - اتحادیه اروپا
برزیل

مزارع غله تجاری چه ویژگی‌هایی دارند؟ زمین‌ها وسیع و بزرگ دارند - اصولاً مالک آن‌ها
در دست شرکت‌های بزرگ - در کنار آن‌ها کارخانه‌های نساجی و فولادری
صورتاً از بقایای آن‌ها در راه‌ها هم استفاده می‌شود

۲۱ - درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید، سپس جملات نادرست را اصلاح نمایید.

الف کشاورزی از گذشته‌های دور در شکل‌گیری سکونت‌گاه‌های اولیه در پای کوه‌ها نقش داشته است.

ب بیشترین برنج دنیا در جنوب آسیا کشت می‌شود.

نواحی اقتصادی (تجارت و اقتصاد جهانی)

اقتصاد جهانی

تجارت بین المللی کالاها و خدمات بر مبنای ارزش یک پول

معین دلار - دلار - دلار

ارتباط اقتصاد هر کشور با تجارت بین المللی

بخش های مختلف اقتصاد هر کشور با تجارت بین المللی سروکار دارد
اغلب ما در زندگی روزانه با اقتصاد جهانی سروکار داریم
افزایش یا کاهش قیمت این محصولات در بازارهای جهانی بر روی اقتصاد و زندگی ما تأثیر
می گذارد.

اقتصاد جهانی

پیشینه تعامل و روابط اقتصادی در جهان

همان طور که گفته شد، در جهان امروز همه کشورها ناگزیر به مبادله و تجارت اند، اما نکته مهم این است که همه نواحی و کشورها در اقتصاد جهانی موقعیت یکسانی ندارند و جایگاه آن ها متفاوت است. این جایگاه متفاوت، تأثیرات زیادی در زندگی مردم کشورهای مختلف می گذارد.

برای آنکه به وضعیت نابرابر نواحی در اقتصاد جهانی امروز بهتر پی ببریم، باید به پیشینه تعامل و روابط اقتصادی در جهان توجه کنیم؛ همان طور که در درس تاریخ مطالعه کرده اید، در گذشته های دور، تجارت بیشتر در سطح محلی صورت می گرفت. به تدریج، با ایجاد راه ها و کاروان سراها و استفاده از چارپایان و کاروان ها، مبادله کالاها در نواحی دوردست گسترش یافت. سپس، با پیشرفت هایی که در ساخت کشتی ها حاصل شد، میزان مبادلات تجاری بین نواحی مختلف افزایش یافت. شبکه راه های به هم پیوسته جاده ابریشم که تا قرن پانزدهم میلادی شکل گرفت، بزرگ ترین شبکه داد و ستد جهانی بود که از طریق مسیری طولانی، شرق و غرب جهان آن روز را، از چین در شرق آسیا تا اروپا در کنار دریای مدیترانه، در بر می گرفت.

زوده پیامه

عوامل مانع پیشرفت صنعتی و اقتصادی کشورهای کمتر توسعه یافته

در حال بررسی

۱- عوامل خارجی

که همان استعمار و تسلط کشورهای قدرتمند و سلطه گر بر این کشورهاست.

۲- عوامل داخلی

حکومت های مستبد - نا آگاهی و بی سوادى مردم، جنگ ها و کشمکش های داخلی و نداشتن اتحاد، خود باورى و ایمان و اراده و پشتکار برای تغییر وضع موجود

وضعیت اقتصاد جهانی پس از جنگ جهانی دوم

دو بلوک غرب (کشورهای سرمایه داری امریکا و اروپای غربی) و بلوک شرق (کشورهای کمونیستی شوروی سابق، چین و اروپای شرقی)

صدور سرمایه علاوه بر صدور کالا

به این ترتیب که علاوه بر وارد کردن فشارهای سیاسی به حکومت ها، به سرمایه گذاری و ایجاد کارخانه های مونتاژ در دیگر نقاط جهان و بهره کشی از آنها اقدام کردند.

یکی از مهم ترین ویژگی های این دوره، گسترش شرکت های چندملیتی بود.

شرکت های چندملیتی نقش مهمی در تجارت جهانی دارند. همان طور که پیش تر گفته شد، شعبه اصلی این شرکت ها در کشورهای پیشرفته صنعتی (مادر) است و طراحی و فناوری علمی اصلی تولید در کشور مادر صورت می گیرد. شرکت های چند ملیتی شعبه هایی نظیر کارخانه های مونتاژ یا شرکت های وابسته در کشورهای دیگر ایجاد می کنند تا بتوانند کالاها و خدمات خود را در آن کشورها تولید کنند و به فروش برسانند.

علل سرمایه گذاری شرکت های چندملیتی به سرمایه گذاری در کشورهای دیگر

- ۱- با احداث کارخانه یا شرکت در کشورهای دیگر از منابع طبیعی آن نواحی استفاده می کنند؛
- ۲- این که از نیروی کار ارزان قیمت این نواحی برخوردار می شوند
- ۳- در کشورهای کمتر توسعه یافته صنعتی، نظام مالیاتی و بیمه کارگران و قوانین و مقررات زیست محیطی، چندان جدی و سخت نیست، فعالیت شرکت های چندملیتی در این گونه کشورها، آسان تر و ارزان تر تمام می شود.

دلایل افزایش وابستگی کشورهای در حال توسعه به کشورهای توسعه یافته

شرکت های چندملیتی به دنبال افزایش فروش و سود خود هستند و به منافع کشورهای میزبان چندان توجهی ندارند. این شرکت ها گاه انحصار تولید یک کالا را در دست می گیرند و کارخانه های داخلی کشورها را از دور رقابت، خارج می کنند و موجب ورشکستگی آنها می شوند.

انواع کشورها از نظر مبادلات تجاری جهانی

۱- کشورهایی که اقتصاد آنها به طور عمده مبتنی بر تولید و صدور مواد اولیه و خام و منابع انرژی و معدنی است؛ (گروه اول)

۲- کشورهایی که اقتصاد و درآمد آنها به طور عمده مبتنی بر تولید و صدور انواع کالاهای کارخانه ای و صنعتی همراه با فناوری های پیشرفته و نوین است. (گروه دوم)

ویژگی های اقتصاد کشورهای گروه اول

اقتصاد کشورهای گروه اول در برابر نوسانات قیمت در بازارهای جهانی آسیب پذیری زیادی دارد و کاهش قیمت خرید محصولات آنها می تواند شوک های عظیمی به اقتصادشان وارد کند. در این نوع اقتصاد، حمایت از بخش های تولیدی داخلی ضعیف است و واردات گسترش زیادی دارد.

نابرابری اقتصادی، نابرابری فضایی

شاخص های توسعه انسانی

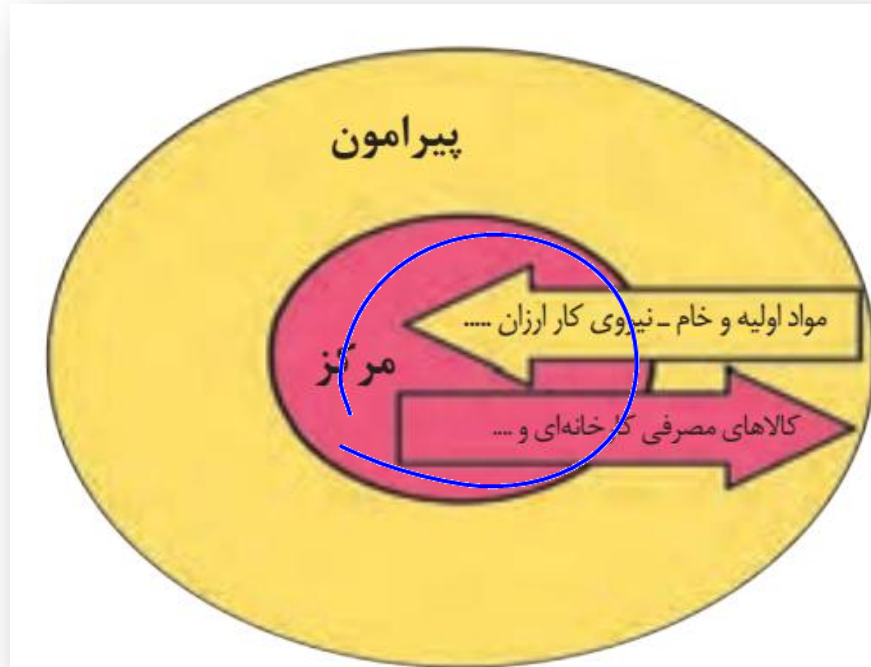
۱- درآمد و رفاه، ۲- امید به زندگی یا متوسط طول عمر، ۳- سواد و آموزش.

فرهنگی

اجتماعی
(برای مقایسه)

صنعت اقتصادی
↓
درآمدی
بدون ناخالصی داخلی

مرکز- پیرامون

در نظام سرمایه داری جهانی، بر اساس روابط و مبادله نابرابری که بین نواحی پدید آمده است، برخی نواحی نقش «مرکز» یافته و بر سایر نواحی غالب و مسلط شده اند. برخی نواحی نیز نقش «پیرامون» دارند که به لحاظ اقتصادی به مرکز وابسته اند.

کشورهای مرکز

منظور از مرکز، کانون های سلطه اقتصادی بر جهان است.
کشورهای توسعه یافته صنعتی که از نظر در آمد و ثروت بالاترین موقعیت
را دارند.

ویژگی های کشورهای مرکز

- ۱- بخش عمده ای از سود و ثروت جهان را دریافت و جذب می کنند.
- ۲- آنها حتی به صدور سرمایه، یعنی سرمایه گذاری در دیگر نواحی جهان می پردازند.
- ۳- برخورداری از صنایع نو و خدمات پیشرفته، فناوری بالا و نیروی ماهر و متخصص، و زیر ساخت های مناسب برای توسعه اقتصادی
- ۴- کشورهای مرکز، مواد خام را با قیمت ارزان تر از کشورهای پیرامون به دست می آورند و کالاهای ساخته شده صنعتی را با سود بیشتر به آنها می فروشند.
- ۵- کشورهای مرکز همچنین از طریق سرمایه گذاری یا شرکت های چند ملیتی از نیروی کار ارزان قیمت کشورهای پیرامون استفاده می کنند.
- ۶- کشورهای مرکز گاهی با روش های مختلف افراد با استعداد و متخصص یا به اصطلاح، مغزهای متفکر را نیز از کشورهای پیرامون به خود جذب می کنند.

مهم ترین کشورهای مرکز:

کشورهای امریکای شمالی، اروپای غربی، ژاپن و
استرالیا

ویژگی های کشورهای پیرامون

- ۱- عمدتاً تولیدکننده و صادرکننده مواد اولیه و خام
- ۲- از نظر توسعه صنعتی و فناوری های نوین در سطح پایین تری قرار دارند.
- ۳- این کشورها که به واردات کالاهای صنعتی از مرکز وابسته اند، بازار خوبی نیز برای تولیدات آن هاستند و بنابراین، سود هنگفتی نصیب کشورهای مرکز می کنند.
- ۴- کمبود نیروی کار ماهر و متخصص و زیرساخت ها و تجهیزات لازم برای توسعه صنعتی

قاره های آسیا، افریقا و امریکای لاتین می توان به کشورهای افغانستان، بنگلادش، مراکش، نامبیا، پروو نیکاراگوئه

مهم ترین
کشورهای
پیرامون

منظور از کشورهای نیمه پیرامون کشورهایی هستند که بین مرکز و پیرامون قرار گرفته اند.

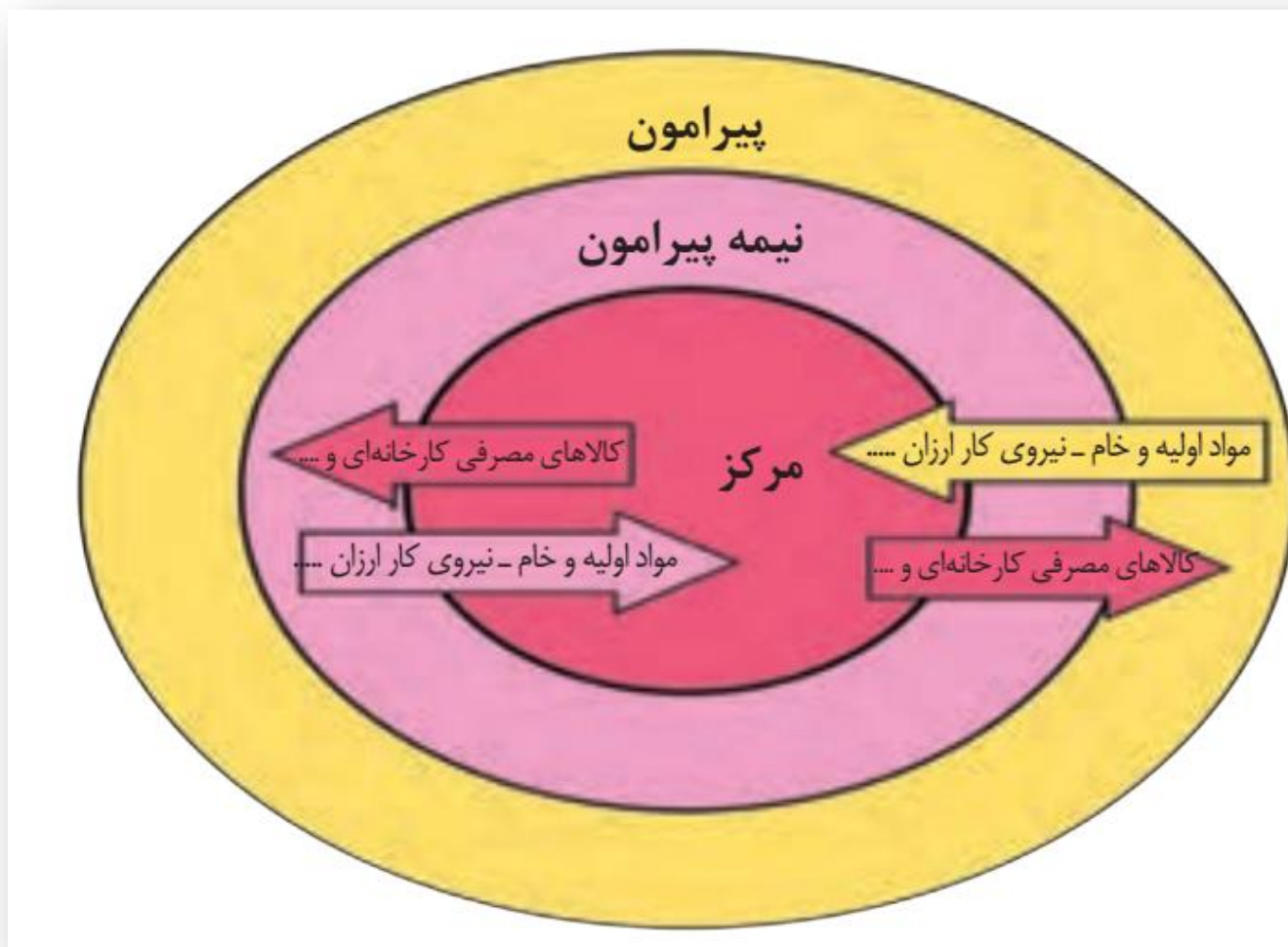
منظور از کشورهای نیمه پیرامون

۱- این کشورها از نظراقتصادی از کشورهای پیرامون قوی ترند اما هنوز از نظر قدرت اقتصادی به کشورهای مرکز نرسیده اند.
۲- این کشورها بین کشورهای مرکز و پیرامون نقش واسطه بازی می کنند و ساختار اقتصادی و اجتماعی آنها دچار تغییرات و تحولات صنعتی و فناورانه شده است.

ویژگی کشورهای نیمه پیرامون

از جمله کشورهای نیمه پیرامون می توان به چین، که در دو دهه اخیر خیز اقتصادی فوق العاده ای در جهان برداشته است و همچنین کره جنوبی و سنگاپور اشاره کرد.

مهم ترین کشورهای نیمه پیرامون

صادرات
واردات

اگر ارزش صادرات یک کشور بیشتر از واردات آن باشد، موازنه تجاری **مثبت** است.
اگر ارزش واردات بیشتر از صادرات باشد، موازنه **منفی** است.

موازنه تجاری

اقدامات کشورها برای کاهش تاثیر منفی تجارت خارجی (صادرات و واردات) و رونق اقتصادی

- ۱- وضع تعرفه های گمرکی و مالیات بر کالاهای وارداتی،
- ۲- محدود یا ممنوع کردن واردات برخی کالاها در دوره های زمانی خاص،
- ۳- تشکیل اتحادیه های اقتصادی - تجاری منطقه ای و ایجاد مناطق آزاد تجاری

۱- اتحادیه های اقتصادی - تجاری منطقه ای (ناحیه ای)

- ۱- اتحادیه های اقتصادی - تجاری منطقه ای، میان کشورهای همسایه شکل می گیرد.
- ۲- کشورهای عضوین اتحادیه ها براساس موافقت نامه هایی که امضا می کنند، سعی می کنند مالیات ها و تعرفه های گمرکی را بین خودشان کاهش دهند یا بردارند تا تجارت بین کشورهای منطقه، افزایش یابد و به رونق و توسعه اقتصادی کشورها کمک شود.
- ۳- از جمله اتحادیه های اقتصادی منطقه ای می توان به ا.ک.و. آسه آن و نفتا اشاره کرد.

۲- مناطق آزاد تجاری

تعریف مناطق آزاد تجاری

مناطق آزاد تجاری مناطقی هستند که در اصل برای توسعه صادرات یک کشور و رونق اقتصادی آن ایجاد می شوند.

در این مناطق، تولیدکنندگان و بازرگانان می توانند بدون پرداخت حقوق و عوارض گمرکی یا معافیت های مالیاتی، به صادرات و واردات و انبارداری کالاها پردازند. به طور کلی در این مناطق، مقررات و قوانین اقتصادی ویژه و متفاوت با دیگر نواحی سرزمین وجود دارد.

کیش و منطقه آزاد تجاری - صنعتی انزلی

مهم ترین مناطق آزاد تجاری ایران

اتحادیه‌های اقتصادی - تجاری منطقه‌ای، بین چه کشورهایی و با چه اهدافی شکل می‌گیرد؟

سه بین کشورهای همسایه - برداشتی هزینه‌های گمرک و محدود کردن
حوار منی بین کشورهای عضو در جهت توسعه اقتصاد و ایجاد

کشورها برای اینکه تأثیرات منفی تجارت خارجی را بر صنایع و اقتصاد خود کاهش دهند، دست به چه اقداماتی می‌زنند؟

— هزینه‌های گمرک بر روی کالاها و وارداتی می‌گذاریم
— محدود یا ممنوع کردن برخی کالاها در زمان‌های خاص

موازنه تجاری مثبت و منفی را توضیح دهید.

مثبت $(=)$ واردات کمتر از صادرات باشد

منفی $(=)$ واردات بیشتر از صادرات باشد

- در نظریه «مرکز - پیرامون» منظور از مرکز چیست؟
- کشورهای توسعه یافته صنعتی کم به تولید و صادرات کالاها و صنعتی مبادی دارند.
  - بر خنادر صادرات و سرمایه و درآمد و فعالیت استوار هستند.
  - نقش مهم در اقتصاد جهانی ایفا میکنند.

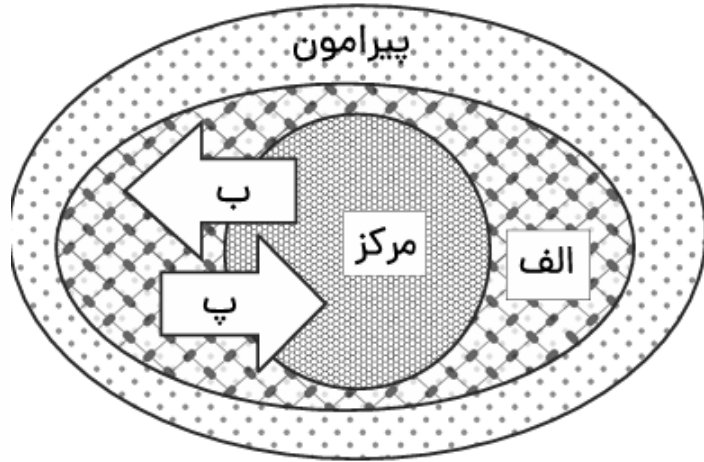
مرجع: خارج از کشور - ۱۳۹۸

۳ - همه گزینه‌ها در مورد «شرکت‌های چند ملیتی» درست هستند؛ به جز .....

- ① نقش مهمی در تجارت جهانی دارند و می‌توانند انحصار تولید یک کالا را در دست بگیرند. ✓
- ② به تشویق شرکت‌های محلی برای سرمایه‌گذاری در سایر مناطق جهان می‌پردازند. ✓
- ③ طراحی و فناوری علمی اصلی تولید آنان در کشورهای پیشرفته صنعتی قرار دارد. ✓
- ④ شعبه‌های خود را به شکل شرکت‌های وابسته در کشورهای دیگر ایجاد می‌کنند. ✓

۱۲- روی مدل «نظریه مرکز - پیرامون»، جاهای مشخص شده را با کلمات مناسب پر کنید.

- الف- **نیمه پیرامون**
- ب- **کادربنا یا صنعتی خاص - فنا ور و نوآ ور**
- پ- **کارگران و متخصصان - مواد اولیه**

چرا شرکت‌های چندملیتی به سرمایه‌گذاری در کشورهای دیگر علاقه‌مند هستند؟

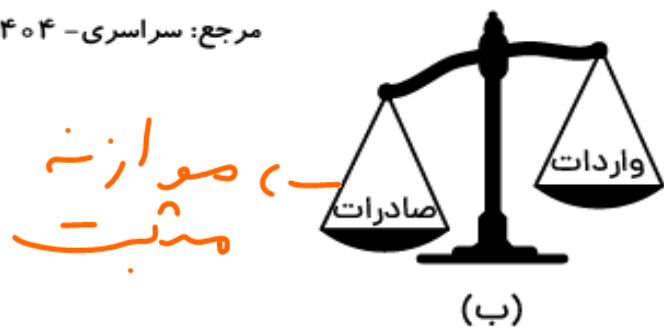
- ۱) در کشورهایی در حال توسعه، نظام مالیاتی، بیمه کارگران و حتی قوانین محیط زیستی
- ۲) ^{سختگیرانه‌تر است} از نیروی انسانی ارزان‌تر آن‌ها استفاده می‌کنند
- ۳) از منابع طبیعی کشورهایی مقصد بهره برداری می‌کنند

چرا کشورهای سرمایه‌داری بعد از جنگ جهانی دوم به مرحله صدور سرمایه وارد شدند؟

صدور سرمایه ارزان‌تر است - سودا در سایر بازارها دارد - منابع طبیعی و محیط زیست
 خردشان کمتر آسیب‌رسانند

۶- با توجه به انواع موازنه تجاری در جهان، کدام عبارت به مفاهیم درستی اشاره دارد؟

مرجع: سراسری - ۱۴۰۴

- ۱) کشورهایی که با وضعیت «الف» مواجه هستند، علاوه بر ایجاد مناطق آزاد تجاری، انواع تعرفه‌های گمرکی و مالیات، بر کالاهای وارداتی خود وضع می‌کنند.
- ۲) کشورهایی که موازنه تجاری آنها با مورد «الف» مغایرت دارد، با ایجاد مناطق آزاد تجاری می‌توانند، مانع از وضع تعرفه‌های گمرکی و مالیات بر کالاهای وارداتی شوند.
- ۳) کشورهایی که موازنه تجاری آنها با مورد «ب» مطابقت دارد، کسری تجاری خود را با ایجاد مناطق آزاد تجاری و ممنوع کردن برخی کالاها جبران می‌کنند.
- ۴) کشورهایی که با وضعیت «ب» مواجه هستند، تلاش می‌کنند با شکل‌گیری اتحادیه‌های اقتصادی - تجاری به محدود کردن واردات کالا و افزایش رفاه کشور خود پردازند.

عبارت‌های زیر را به یکدیگر ارتباط دهید.

- الف) گسترش استعمارگری اروپاییان در جهان
- ب) الجزایر مستعمره کدام کشور بوده است؟
- پ) حدود ۹۰ درصد تجارت جهانی از طریق کدام راه است؟
- ت) کنگو مستعمره کدام کشور بوده است؟
- ث) نقش مهمی در تجارت جهانی دارند
- ۱) شرکت‌های چندملیتی
- ۲) راه دریایی
- ۳) وقوع انقلاب صنعتی
- ۴) بلژیک
- ۵) فرانسه
- ۶) راه زمینی
-

دلایل برتری حمل و نقل دریایی بر دیگر شیوه‌های حمل و نقل چیست؟

حیزان بار بیشتری حمل می‌کند - ارزان‌ترین شیوه حمل و نقل - نیاز به مسیر ساختنی در راه ماضی ندارد

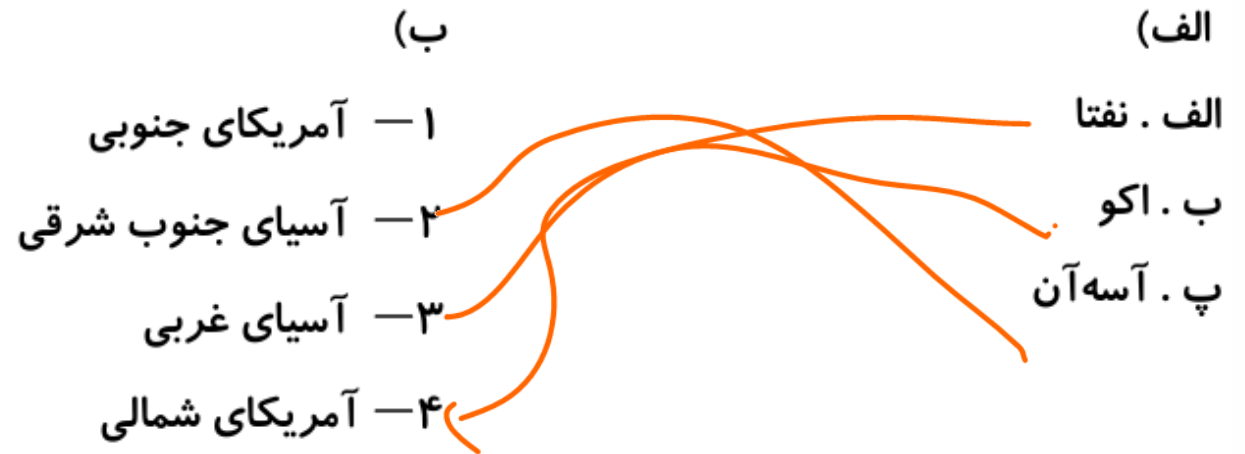
منظور از کشورهای نیمه پیرامون چیست؟ این مرکزی در سرزمین قرار گرفته‌اند - از کشورهای پیرامون قوی‌تر هستند اما هنوز به کشورهای مرکزی نزدیک‌اند. به تیره صحنه‌ی دست می‌آورد. اند. صحنه‌ی آره جزیره - سندانچه

ویژگی‌های شرکت‌های چندملیتی را بنویسید.

بصفتی مرکزی این شرکت‌ها در کشورها یا مادر گرفته است -

تجربه‌ها در آن در کشورها توسعه نیافته ایجاد شده تا از منابع ملی و کارگران ارزان آن‌ها استفاده کنند

۲۸ - هر یک از داده‌های ستون (الف) با یکی از داده‌های ستون (ب) ارتباط دارد؛ آنها را بیاید.

نقشه و تست

جغرافیا با استاد مسعود انبارلو

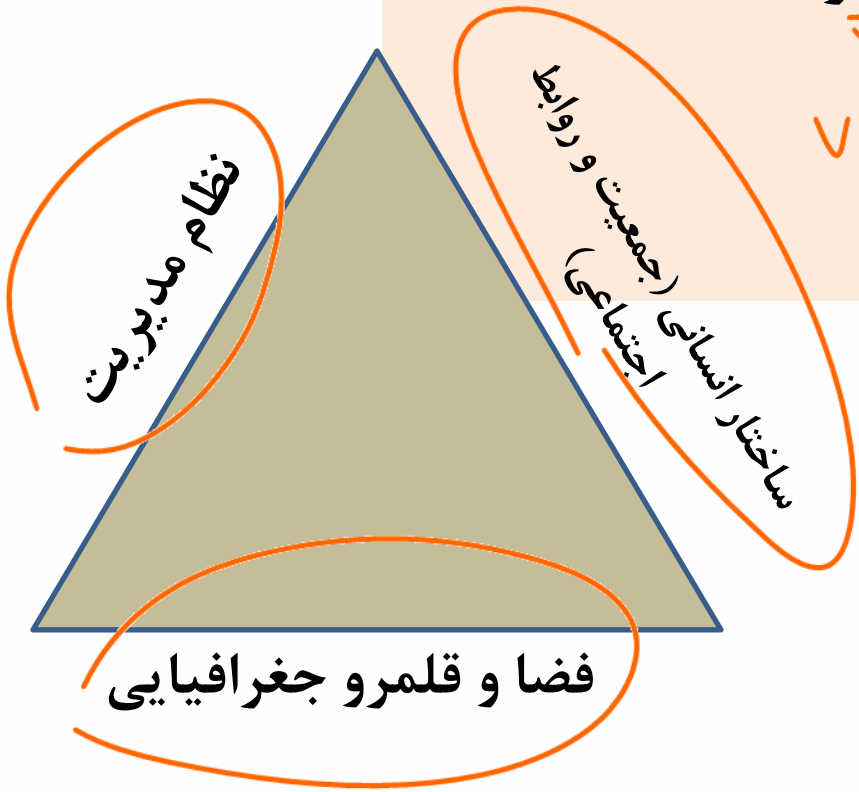

درس ۹: معنا و مفهوم ناحیه سیاسی

ارکان ناحیه سیاسی

به طور کلی، هر ناحیه سیاسی سه رکن یا سه ضلع دارد:

۱) قلمرو و فضای جغرافیایی،
 ۲) سازه (ساختار) انسانی
 ۳) و نظام مدیریت

مدیریت
 قابلیت

یک واحد جغرافیایی مانند روستا، شهر، بخش، شهرستان و استان است که تحت مدیریت دهداری، شهرداری، بخشداری، فرمانداری و استانداری قرار دارد.

۱- ناحیه سیاسی فراملی

هر کشور مستقل که نظام حکومتی مستقلی دارد، یک ناحیه سیاسی ملی محسوب می شود.

۲- ناحیه سیاسی ملی

عبارت است از چند کشور که تحت اداره یک نظام مدیریت منطقه ای قرار گرفته اند؛ مانند اتحادیه اروپا

۳- ناحیه سیاسی فراملی (منطقه ای)

ناحیه ای است که نظام مدیریت مخصوص به خود دارد؛ مانند نواحی خودمختار و مناطق آزاد تجاری

۴- ناحیه سیاسی ویژه

انواع نواحی سیاسی

نواحی خودمختار

نواحی خودمختار به استان ها یا ایالت هایی گفته می شود که به دلیل شرابط قومی و مذهبی و نظایر آن، از استقلال محدودی برخوردارند و در امور سیاست خارجی و دفاع، تابع حکومت مرکزی هستند. به عبارت دیگر، خودمختاری، استقلال محدود یک واحد سیاسی در اداره امور خود در داخل یک کشور است.

از نواحی خودمختار جهان می توان به نخجوان در جمهوری آذربایجان، بندر هنگ کنگ (چین) و کردستان در عراق اشاره کرد.

چند نمونه از نواحی خودمختار جهان

مناطق آزاد تجاری

مناطق آزاد تجاری چنان که در درس قبل گفته شد، مناطقی هستند که برخی قوانین و مقررات کشور در آنها اجرا نمی شود؛ برای مثال، اتباع خارجی می توانند بدون اخذ روادید (ویزا) از قبل، به مناطق آزاد تجاری یک کشور وارد شوند و یا قوانین مالیاتی و گمرکی کشورها در مورد سرمایه گذاری در مناطق آزاد اجرا نمی شود.

کانون ناحیه سیاسی

هر ناحیه سیاسی کانونی دارد که محل تمرکز قدرت سیاسی است. پایتخت ها، مراکز ایالت ها و استان ها و شهرهای مهم ناحیه ای یا مقر سازمان های بین المللی

مرز سد   مرز دره   مرز صحرای   مرز اسکی

مرز ناحیه سیاسی

خطوط مرزی جدا عمل اراده سیاسی یک نظام مدیریت یا حکومت هستند.

~~قدرت بر اثر~~
 ← جغرافیا
 ← سیاست
تعریف جغرافیای سیاسی

جغرافیای سیاسی علم مطالعهٔ کنش های متقابل جغرافیا و سیاست است و پیامدهای تأثیر این دو بر یکدیگر را تحلیل می کند.

۱۵ - کدام مورد با متن زیر مطابقت دارد؟

«کشورهای اتحادیه اروپا در امور سیاست خارجی، کشاورزی، تجارت و نظایر آن، از اصول و شیوه‌های مشترکی پیروی می‌کنند.» مرجع: سراسری - ۱۴۰۲

- ① اتحادیه اروپا یک منطقه ژئوپلیتیک و ناحیه سیاسی فراملی است که کشورهای عضو آن به دلیل داشتن نظام سیاسی قدرتی تحت مدیریت مشترک قرار می‌گیرند.
- ② در یک ناحیه سیاسی فراملی مانند اتحادیه اروپا، یک منطقه ژئوپلیتیک شکل گرفته است زیرا قدرت به طور مطلق بر سیاست و جغرافیا تأثیر گذاشته است.
- ③ منطقه ژئولوپلیتیک صرفاً میان کشورهای همسایه شکل می‌گیرد و این کشورها تحت مدیریت مشترک، موازنه تجاری منفی را به مثبت تبدیل می‌کنند.
- ④ در منطقه ژئوپلیتیک، تعدادی کشور هم‌جوار به دلیل داشتن ارزش‌های جغرافیایی، با یکدیگر وارد تعامل کنش و واکنش می‌شوند.

۱۶- با توجه به انواع نواحی سیاسی، کدام تصویر به درستی ترسیم شده است؟

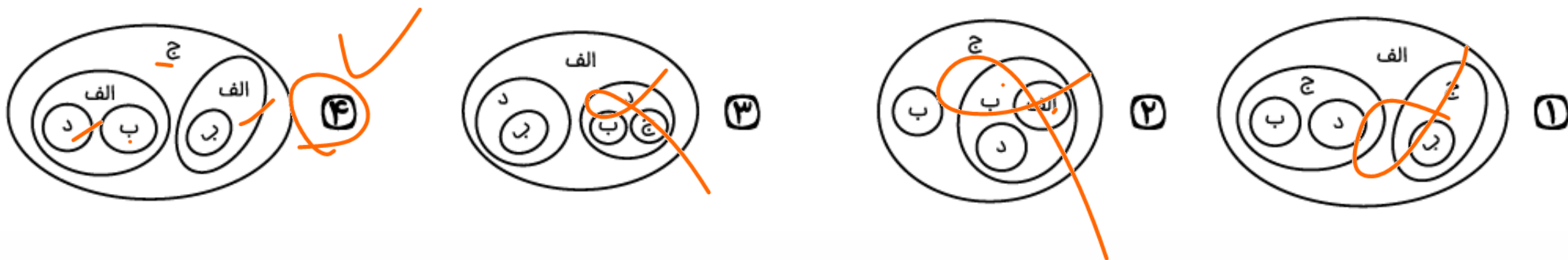
مرجع: سراسری - ۱۴۰۴

د: ناحیه سیاسی ویژه

ج: ناحیه سیاسی فراملی

ب: ناحیه سیاسی فروملی

الف: ناحیه سیاسی ملی

- ویژگی‌های مناطق آزاد تجاری را بنویسید.
- برخی قوانین در آن‌جا اجرایی نمی‌شود - قوانین مالیاتی و گمرک‌ها به اندازه ایجاب دستور
  - بدون اخذ وارید صادر و وارد آن‌جا نمی‌شود.
  - هزینه‌ها و گمرک در ریاضت نمی‌شود

انواع نواحی سیاسی را نام ببرید. خرابی - مزدی - مای - ویرانه

معنای خودمختاری واحدهای سیاسی را با ذکر مثال بنویسید.

داشتن استقلال محدود به دلیل تراپد قرص و مذهبی در داخل بدکتور
نخبران در جبهه رس آذربایجان

کشورهای اتحادیه اروپا، در چه اموری از اصول و شیوه‌های مشترکی پیروی می‌کنند؟
سیاست خارجی - کشاورزی - نظام مالیاتی - نظام مالی و پولی و بانکی

ناحیه سیاسی فراملی یا منطقه‌ای چیست؟

صندوق بین‌المللی پول در یک حوزه مدیریت منطقه‌ای قرار می‌گیرد و نظارت بر این
بازارها را بر عهده دارد.

ناحیه سیاسی فراملی شامل چه مناطقی می‌شود؟

حکومت‌ها چگونه بر چشم‌اندازهای جغرافیایی تأثیر می‌گذارند؟ با ذکر مثال بیان کنید.

تفکیک کم‌نیستی حاکم در اتحاد جماهیر شوروی منجر به شکل‌گیری فاشیسم
با معادله بیان شد.

ناحیه خودمختار را تعریف کنید و ویژگی‌های آن را بنویسید.

چه مزایایی برای ورود اتباع خارجی به مناطق آزاد تجاری وجود دارد؟ هزینه‌های آلمرکی و عوارض و مالیات
بر سرمایه‌گذاران آزادگرمه‌سازان

متن زیر دربردارنده دو مفهوم نادرست است. آنها را پیدا کنید و بنویسید.

کشورهای اتحادیه اروپا در امور سیاست داخلی، کشاورزی، تجارت و محیط زیست از اصول و شیوه‌های مشترکی پیروی می‌کنند. همچنین برای تسهیل رفت و آمد مردم به برخی کشورهای عضو، بر طبق پیمان ^{خارجی} ~~داخلی~~ ^{سنگن} ~~سنگن~~ اتخاذ روادید لغو شده است.

هر یک از مثال‌های زیر، تأثیر کدام ایدئولوژی حکومت‌ها را نشان می‌دهد؟

الف) آثار معماری در اتحاد جماهیر شوروی = (*کونیستی*)

ب) احداث پارک بانوان = (*اسلامی*)

پ) دو قطبی شدن شهرها به دو منطقه فقیرنشین و غنی‌نشین = (*سرمایه داری*)

درس ۱۰: کشور، یک ناحیہ سیاسی

۱- سرزمین:

زیستگاه مشترک افرادی است که به آن کشور تعلق دارند.

۲- جمعیت (ملت)

هر کشور دارای جمعیتی است که در محدوده سرزمین مستقر و مقیم اند و برای اداره امور خود نظام سیاسی و حکومتی تأسیس می کنند.

۳- نظام سیاسی:

همان حکومت است که وظیفه اداره امور سرزمین و جمعیت را بر عهده دارد.

۴- حاکمیت:

حاکمیت یعنی داشتن استقلال و بی نیاز بودن از نظارت دولت های خارجی. حاکمیت یک کشور نشان دهنده استقلال و اقتدار سیاسی آن است.

تعریف کشور

ناحیهٔ سیاسی مستقل که دارای سرزمین مشخص، جمعیت دائمی و مقیم و حکومت مرکزی است و بر امور داخلی و خارجی خود حاکمیت دارد.

انواع مرز

انواع مرزها از نظر انطباق یا عدم انطباق با پدیده های طبیعی

- ۱- مرزهای طبیعی
  - کوه ها
  - رودها
  - دریاها
- ۲- مرزهای غیر طبیعی (مصنوعی)

انواع مرزها از نظر پیدایش و شکل گیری

- مرزهای پیدایش (قبل از سکونت)
  - پالستان دهند
  - مرز گره های کوه ها و صوبی
- مرزهای تطبیقی
- مرزهای تحمیلی

مرزهای هوایی

کوه ها:

برای تعیین خط مرزی در امتداد رشته کوه ها، خط الرأس کوه ها در نظر گرفته می شود. خط الرأس خطی است که از متصل کردن نوک بلندترین نقاط کوهستانی به یکدیگر به وجود می آید.

کشتری رانی
تالوگ: عمیق ترین نقطه رود
منصف: از وسط رودخانه نصف

رودها:

روش های تعیین خط مرزی در رودها:

۱- اگر یک رود مرز بین دو کشور باشد، برای تعیین مرز از خط منصف استفاده می کنند. خط **منصف** خطی است که از وسط رودخانه می گذرد و فاصله مرز از هر دو ساحل به یک اندازه است.

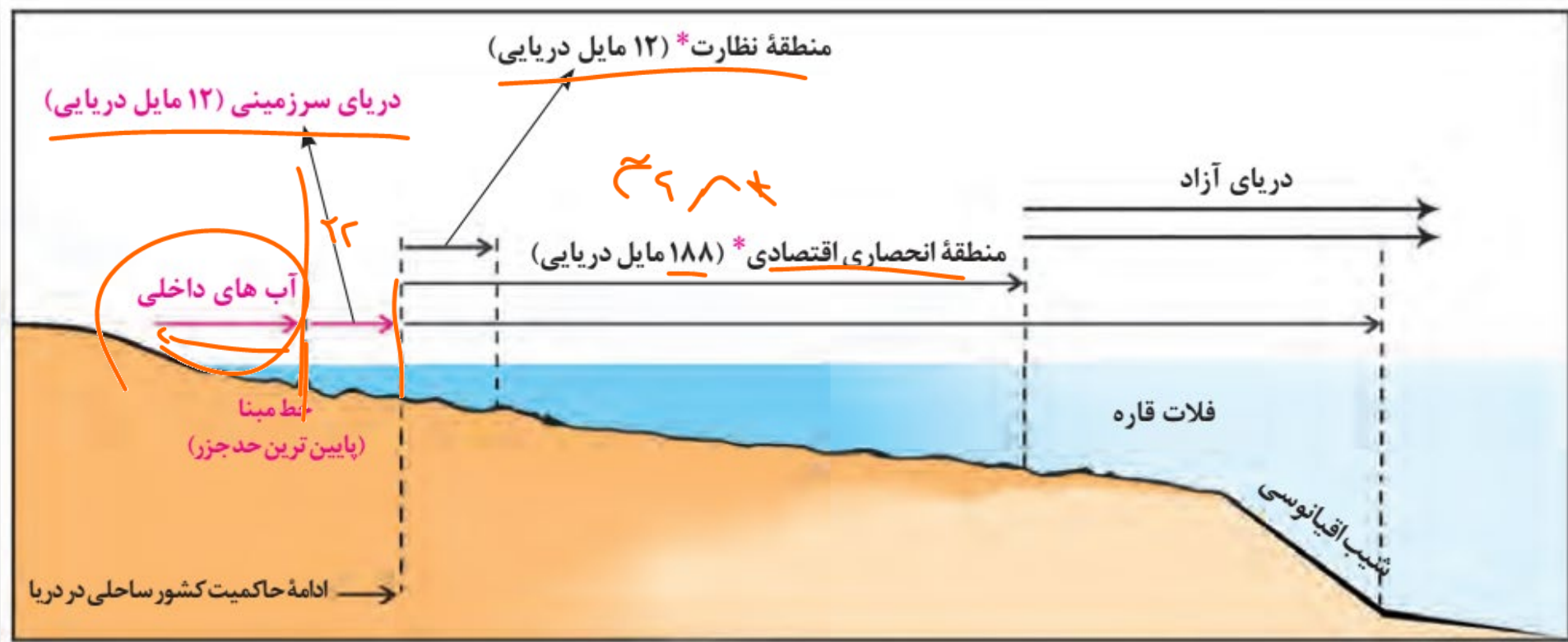
۲- ممکن است خط مرزی **عمیق ترین نقاط بستر رود را** به هم متصل کند که به آن **تالوگ** می گویند.

دریاهای:

روش تعیین مرز دریایی در دریاهای و تعریف آب های داخلی و دریای سرزمینی:

ابتدا خط مبنا را معین می کنند. خط مبنا پایین ترین حد جزر در دریاست. به آب های پشت خط مبنا (به طرف ساحل) آب های داخلی می گویند که کشور مجاور دریا مالک آن هاست.

از خط مبنا به سمت دریا تا حدود ۱۲ مایل دریایی (هر مایل دریایی برابر با ۱۸۵۲ متر است) دریای سرزمینی نامیده می شود که آن هم متعلق به کشور مجاور دریاست اما سایر کشورها در آن منطقه حق عبور و مرور بدون ضرر را دارند.

۲- مرزهای غیرطبیعی (مصنوعی):

در بخش هایی از زمین که امکان استفاده از پدیده های طبیعی برای تعیین خطوط مرزی **وجود نداشته باشد**، با استفاده از مختصات جغرافیایی (مدارها و نصف النهارها) خط مرزی تعیین می شود؛

مرز بین کانادا و امریکا روی مدار ۴۹ درجه شمالی.

مرزهای غیرطبیعی یا مصنوعی همچنین با توافق دو کشور همجوار بر روی زمین تعیین و علامت گذاری می شود؛ مانند مرز ایران و افغانستان.

کانادا و آلاسکا (آمریکا)

مرزهای پیشتاز (قبل از سکونت):

مرزهایی هستند که از زمان های قدیم در نواحی خالی از سکنه ترسیم شده اند و بعدها نیز مورد قبول ساکنان دو کشور همسایه قرار گرفته اند؛ مانند مرز بین کانادا و آلاسکا

مرزهای تطبیقی:

با در نظر گرفتن شرایط فرهنگی تعیین می شوند و گروه های انسانی را، که از نظر قومی، زبانی، دینی و غیره متفاوت اند، از یکدیگر جدا می کنند؛ مرز بین هند و پاکستان

با لعلی = آتجی

مرز کشورها را آفریقای - مرز کره ها

مرزهای تحمیلی:

در تعیین آنها شرایط فرهنگی در نظر گرفته نشده است. در نتیجه، افراد یک ملت یا قوم را که دارای دین و زبان مشترک اند، از هم جدا می کند و موجب می شود در دو کشور همسایه و در دو حکومت جداگانه قرار بگیرند؛ مانند مرزهایی که کشورهای استعمارگر در قاره آفریقا بر مبنای قلمرو نفوذ و حاکمیت خود و بدون توجه به اقوام و فرهنگ ها ایجاد کردند و یا مرز بین کره شمالی و کره جنوبی.

مرزهای هوایی:

هر کشور علاوه بر اینکه بر مرزهای زمینی و در صورت مجاورت با دریا بر دریای سرزمینی حاکمیت دارد، بر فضای بالای سرزمین خود نیز می تواند ادعای حاکمیت داشته باشد.

ب) تقسیمات کشوری

علل مرزبندی سیاسی - اداری در داخل کشور (۱)
 برای اداره آسان تر فضای جغرافیایی کشورها و ارائه خدمات مناسب به شهروندان (۲) تأمین نیازها بر اساس مردم
 میزان اختیارات واحدهای سیاسی درون کشور از نظر بودجه، تأمین منابع مالی و قوانین و... در کشورهای مختلف متفاوت است و به نوع نظام سیاسی آن ها بستگی دارد.

پ) پائتخت، کانون سیاسی کشور

ملت

ملت، عنصر بنیادین یک کشور است و بدون آن کشور معنا و مفهومی ندارد. ملت جمعیتی است که در قلمرو یک سرزمین مشخص مستقر شده اند و اشتراکات تاریخی، زبانی، مذهبی و اقتصادی و آرمان های مشترکی دارند.

حکومت

اداره امور سرزمین

حراست از قلمرو و مرزهای کشور، دفاع در برابر هجوم دشمنان، حفظ منابع طبیعی و بهره برداری از آنها و ...

اداره سازه یا ساختار انسانی

وضع قوانین و مقررات، رسیدگی به اختلافات، قضاوت، خدمات رسانی به مردم و رفاه و تأمین اجتماعی و بهداشت، آموزش، خدمات فرهنگی، برقراری نظم و امنیت و...

روابط خارجی

روابط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی با سایر کشورها، بستن پیمان ها و قراردادهای همکاری با نهادهای بین المللی، پیشگیری از جنگ، برقراری صلح و توسعه همکاری های تجاری و...

سه وظیفه
مهم حکومت
ها

۱- نظام سیاسی تک ساخت (یکپارچه)

ایران

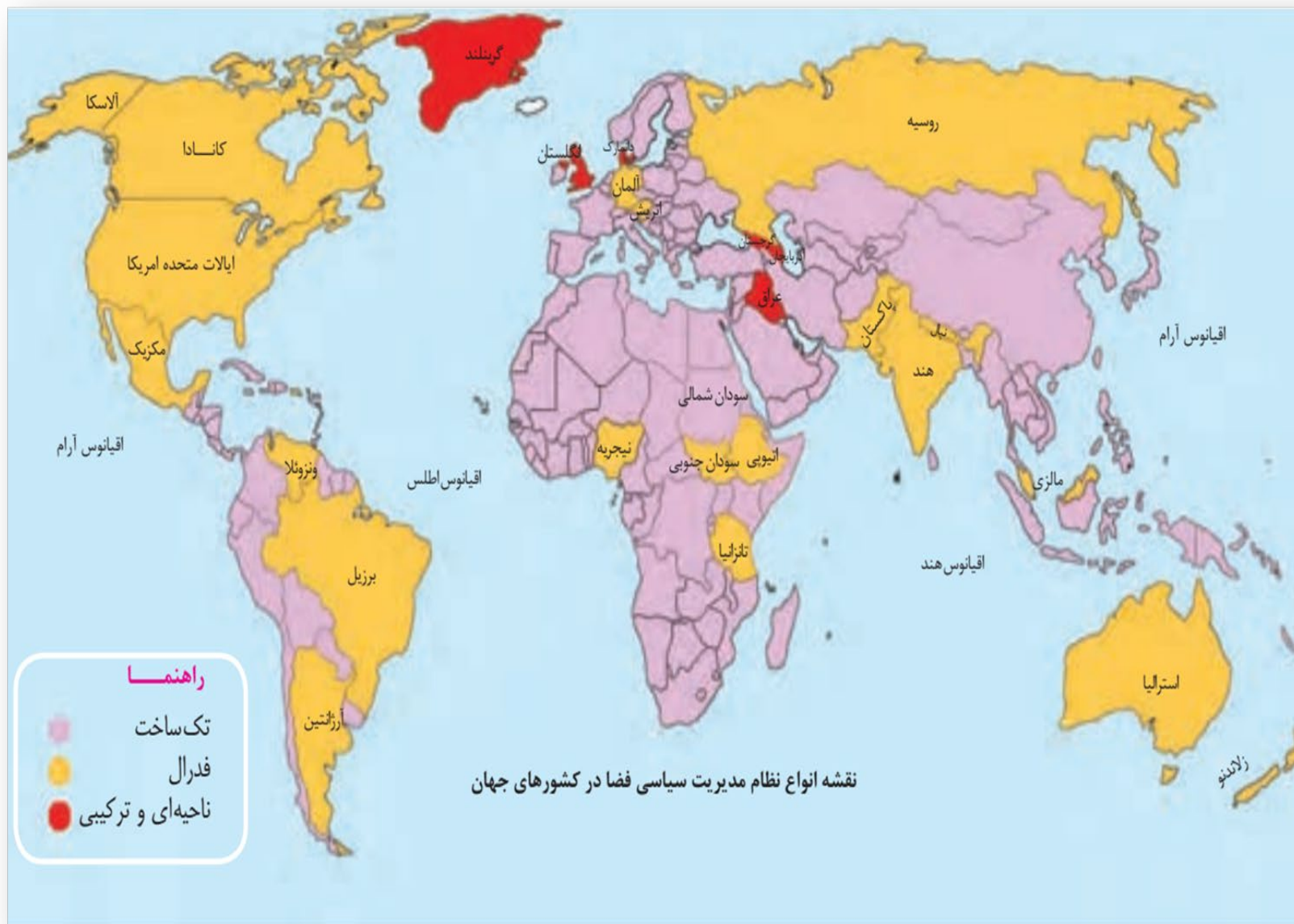
۲- نظام سیاسی فدرال

آمریکا

۳- نظام سیاسی ناحیه ای و ترکیبی

بریتانیا
کوردستان
امپراتوری آذربایجان

سه گروه عمده
حکومت ها از نظر
مدیریت فضای
جغرافیایی کشور
و توزیع قدرت در
پهنه سرزمین

۱- نظام سیاسی تک ساخت (یکپارچه)

نظام سیاسی تک ساخت از اروپا به دیگر نقاط جهان راه یافته و کشور فرانسه از پیشگامان این الگوست. در این نوع نظام سیاسی، کشور به واحدهای سیاسی واداری کوچک تر مانند استان و شهرستان تقسیم می شود اما حکومت مرکزی حدود اختیارات آنها را تعیین می کند. در این نوع نظام اختیارات محلی محدود و نظام قانون گذاری و سیاست گذاری متمرکز است. قدرت سیاسی از یک کانون، یعنی پایتخت، به سایر نواحی کشور اعمال می شود و مدیریت های محلی، تصمیمات دولت مرکزی را اجرا می کنند. فقط، یک سطح قانون گذاری، یعنی مجلس ملی قانون گذاری، در مرکز وجود دارد و قوانین و مقررات و تشکیلات اداری در تمام کشور همسان است.

۲- نظام سیاسی فدرال

در این نوع نظام سیاسی، کشور به چند ایالت تقسیم می شود و ایالت ها اختیارات زیادی دارند. حکومت و توزیع قدرت در سرزمین دو سطح دارد:

الف) سطح فدرال (ملی و حکومت مرکزی)

ب) سطح ایالت (منطقه)

هر ایالت علاوه بر وجود حکومت و نیروی تصمیم گیری در سطح ملی، قوه مقننه و مجریه و قضائیه مستقل نیز دارد. مجلس نمایندگان و سنا در مرکز کشور و مجلس ایالتی در هر ایالت مستقرند و قانون گذاری می کنند. به همین سبب، برخی قوانین ایالت ها با یکدیگر متفاوت اند و هر ایالت در امور و برنامه ریزی توسعه اقتصادی و اجتماعی خود به طور مستقل تصمیم گیری و عمل می کند.

۳- نظام سیاسی ناحیه ای و ترکیبی

در این نوع نظام، بخش اعظم کشور به صورت تک ساخت است؛ فقط یک یا چند بخش کوچک به صورت ناحیه ای و خودمختار اداره می شوند و مناطق خود مختار اختیارات سیاسی و اجرایی ویژه ای در ناحیه خود دارند. نظام سیاسی کشورهای عراق، جمهوری آذربایجان و انگلستان از این نوع است.

پیدایش و بقای یک کشور

مهم ترین عوامل پیدایش و بقای یک کشور ؟؟؟
هویت ملی، همبستگی ملی و پیوستگی سرزمینی

ملت به چه گروهی گفته می‌شود؟ عنصر بنیادین هر کشور است - ملت در درون قلمرو سرزمین ساکن است - هیچ کشور بدون ناچصیت و ملت هواریز این اثرالات تاریخی اجتنای اقتصاد و آلمان های مترن دارند

مرزهای تحمیلی به چه نوع مرزهایی گفته می‌شود؟ مرزهای گفته می‌شود که مرز در اعمال آن به اوضاع و شرایط کنونی کوم نشده است و در کشور باید قوم از بان اخراست و آداب رسا را از هم جدا کنند (مرزهای تاریخی و جنوبی)

یک کشور چند رکن اساسی دارد؟ آنها را بنویسید.

۱- قلمرو و فضای جغرافیایی
 ۲- سازه یا ساختار انسانی
 ۳- حکومت
 ۴- حاکمیت

کشورهای فدرال و کشورهای یکپارچه، چه تفاوت‌هایی باهم دارند؟
 تمام خصوصیات از مرکز انحصاری به امتداد
 یکدست است و واحدها در قلمرو اختیار هستند.
 فدرال (=) واحدها در قلمرو اختیار دارند و در سطح قانون گذاری وجود دارد. سطح فدرال (حکومت مرکزی)
 و سطح ایالتی

در یک نظام سیاسی فدرال، ایالت‌ها در چه اموری از حکومت مرکزی تبعیت می‌کنند؟

نظام مالی و پولی - نظام بهداشت و دفاع - سیاست خارجی

نظام سیاسی تک‌ساخت از چه قاره‌ای به نقاط دیگر جهان راه یافت و کدام کشور پیشگام این الگوست؟

زنانسه

اروپا

میزان اختیارات واحدهای سیاسی درون کشورها به چه عواملی بستگی دارد؟

لے بہ نوع نظام سیاسی و اختیارات آن

مرزهای تطبیقی به چه نوع مرزهایی گفته می‌شود؟ مرزهایی که در اعمال آن به تراز یا فرهنگلی توجه می‌نور
مرز هند و پاکستان (جدایی منطقه مسلمان سیک و هندو نیشی)

حفاظت و مدیریت و کنترل مرزهای کشور برعهده چه نیروهائی است؟

سج اداده اسر سرزمین

در مرزهای دریایی، دریای سرزمینی به چه محلی گفته می‌شود؟ از خط صیبا تا ۳۰ مایل دریایی بعد از آن
به سمت دیا - سگور مجاور دریا با آن است (اما) کشورها را دیگر آزادانه می‌توانند در آن
تحریر کنند.

در مرزهای دریایی، منظور از خط مبنا چیست؟

پایین ترین حد جزر دریا

تالوگ به چه پدیده‌ای گفته می‌شود؟
مرزهای رودخانه‌ای که کمترین میزان نقطه ورود به میزان
مرز در تالوگ گرفته می‌شود - بار برد آن در رودخانه قابل کثرت است

منظور از خط الرأس چیست؟

صراف رفیع ترین نظام ادوہستان را بہ ہم متعلک کنیم .

حاکمیت یک کشور نشان دہندہ چیست؟
استقلال و اقتدار سیاسی آن

سرزمین را به عنوان یکی از ارکان اساسی یک کشور توضیح دهید.

۲۷- با توجه به «تقسیم‌بندی انواع مرزها از نظر پیدایش و شکل‌گیری» هر یک از عبارات زیر کدام نوع مرز را توصیف می‌کنند؟

پستاز

از زمان‌های قدیم در نواحی خالی از سکنه ترسیم شده‌اند. ....

الف

تجساک

در تعیین این مرزها شرایط فرهنگی در نظر گرفته نشده است. ....

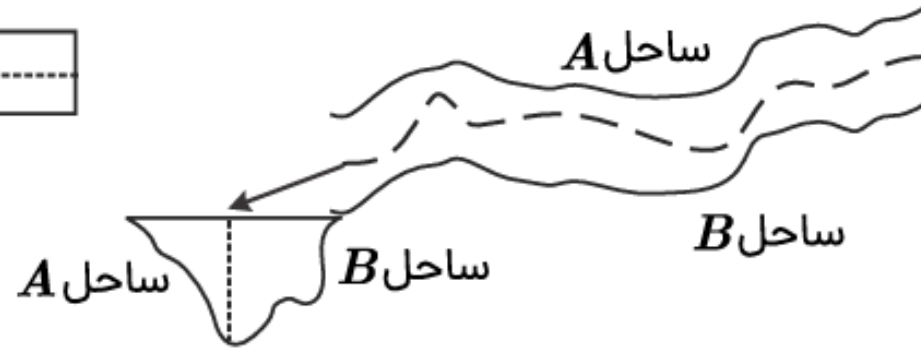
ب

تطبیقی

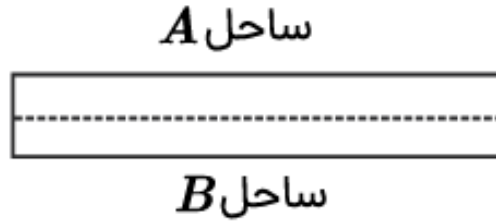
با در نظر گرفتن شرایط فرهنگی تعیین شده‌اند. ....

پ

شکل ۱

شکل ۲

ساحل کوچک

روش تعیین مرز رودخانه‌ای را در شکل (۱) مشخص کنید.

ساحل بزرگ

روش تعیین مرز رودخانه‌ای را در شکل (۲) مشخص کنید.

خط مرزی ایران و عراق در اروند رود، با کدام روش مشخص شده است؟

مزیت این روش (روش تعیین مرز ایران و عراق در اروند رود) چیست؟

هر دو روش را همان یک روش دارند

الف

ب

پ

ت

ژئوپلیتیک

مقدسات
سیاست
جغرافیا

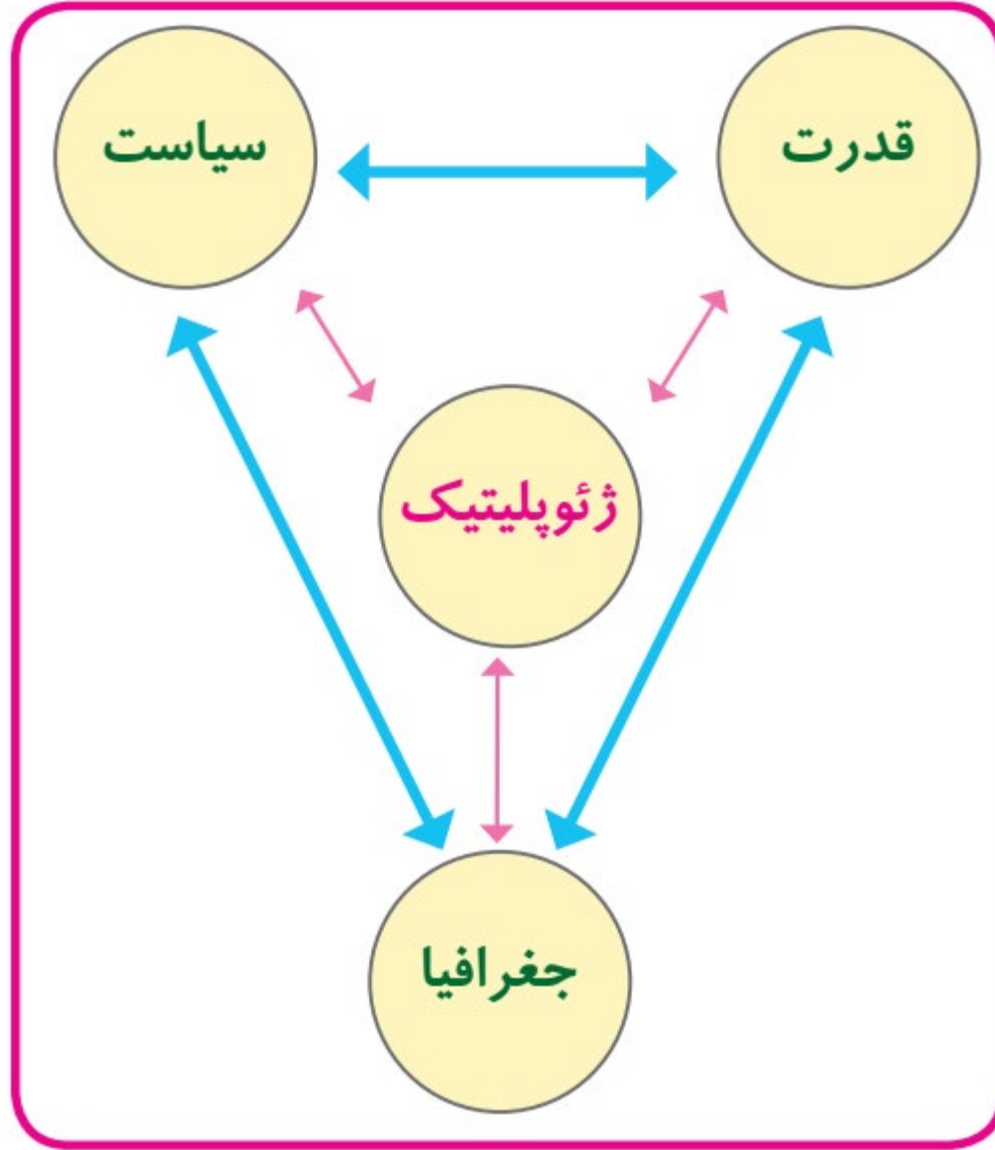

تعریف ژئوپلیتیک

اصطلاح ژئوپلیتیک از دو واژه «ژئو» مخفف ژئوگرافی به معنای جغرافیا و واژه «پلیتیک» به معنای سیاست ترکیب شده است.

«ژئوپلیتیک شاخه ای از دانش جغرافیای سیاسی است که با موضوع قدرت و ارتباط آن با جغرافیا و سیاست سر و کار دارد و روابط متقابل این سه عنصر را مطالعه می کند.

بازیگران سیاسی اصلی و عمده جهان

- حکومت های مستقل؛
- رهبران ایدئولوژیک و افراد برجسته سیاسی که روی مردم نفوذ دارند؛
- گروه ها و احزاب سیاسی؛
- سازمان های مردم نهاد و غیرحکومتی (NGO) مانند انجمن فعالان حقوق بشر، محیط زیست و صلح؛
- سازمان های بین المللی (مانند سازمان ملل متحد)؛
- نهادهای اقتصادی و تجاری بین المللی (مانند شرکت های چندملیتی)

رابطه قدرت و جغرافیا

عوامل و ارزش های جغرافیایی در قدرت:
موقعیت جغرافیایی، آب و هوا و داشتن منابع زیرزمینی و
جمعیت می توانند موجب قدرت اقتصادی، سیاسی و نظامی
یک کشور شوند.

قدرت و نظریه های ژئوپلیتیکی

مهمیت جغرافیا → نظریه «^{زیستی} فضای حیاتی» راتزل، وسعت

راتزل که پدر علم جغرافیای سیاسی شناخته می شود، نظریه «**فضای حیاتی**» را مطرح کرد. اگر کشورهای کوچک برای جمعیت خود فضای کافی نداشته باشند و درصد توسعه سرزمین های خود پرنیابند، نابودی آنها حتمی است. اهمیت موقعیت جغرافیایی:

موقعیت یک کشور در مجاورت یک دولت قوی یا ضعیف، بر سیاست و قدرت آن تأثیر می گذارد.

راتزل از مباحث خود چنین نتیجه می گرفت که در کشمکش بر سر قدرت، دولت های بزرگ پیروزمی شوند و کشورهای کوچک را ضمیمه خاک خود می کنند.

۱- نظریه هارتلند یا قدرت خشکی

مکیندر، در مقاله ای با موضوع تولید قدرت، به «خشکی ها» توجه کرد. که بخش عمده خشکی های جهان، سه قاره به هم چسبیده آسیا و اروپا و افریقاست و جزیره جهانی نام دارد.

مکیندر در این جزیره جهانی منطقه خشکی اوراسیا (از رود ولگا در غرب تا سیبری در شرق) را قلعه (دژ) جهان می دانست و می گفت این منطقه برای قدرت های دریایی، غیرقابل دسترس است.

مکیندر بخش مرکزی این منطقه را محور یا قلب خشکی جهان (Heartland) نامید.

او معتقد بود که این منطقه، یعنی شرق اروپا، منبع بزرگ قدرت است و هرکس بر منابع آن مسلط شود، می تواند بر کل جزیره جهانی و جهان فرمان براند.

مکیندر معتقد بود بعد از منطقه قلب زمین یا هارتلند، یک هلال داخلی وجود دارد که قدرت دریایی به آن دسترسی دارد و یک هلال خارجی، که شامل قاره آمریکا، اقیانوسیه و جنوب آفریقا است.

۲- نظریه قدرت دریایی (آلفرد ماهان)

«آلفرد ماهان» مطرح کرد. فضاهای دریایی و اقیانوسی را در شکل گیری قدرت جهانی و کنترل و محاصره قدرت خشکی مؤثر می دانست.
 شش شرط برای تبدیل شدن یک کشور به یک قدرت دریایی

۱) موقعیت جغرافیایی

مجاورت کشور با یک یا چند دریا برای حمل و نقل و کنترل راه های آبی مهم

۲) خط مشی سیاسی و حکومت

حمایت و توجه دولت ها به قدرت دریایی

۳) وضع طبیعی سواحل

داشتن سواحل مناسب و دارای پناهگاه برای ایجاد بندرگاه

۴) گسترش ساحل

طول سواحل یک کشور و دسترسی به آب های آزاد

۵) تعداد جمعیت

تعداد افراد کشور بیشتر تأمین نیروی انسانی دریایی مؤثرتر

۶) فرهنگ دریانوردی

توجه به اهمیت دریا، علاقه مردم یک کشور به دریانوردی و توسعه هروابط و تجارت گسترده با سایر ملل

شرایط
تبدیل
شدن
یک
کشور به
قدرت
دریایی
در نظریه
ماهان

- ۱- موقعیت جغرافیایی کشور ✓
- ۲- وسعت، شکل و ناهمواریهای کشور ✓
- ۳- بنیادهای زیستی کشور ✓
- ۴- منابع انرژی و معدنی کشور ✓
- ۵- جمعیت کشور ✓

نقش عوامل جغرافیایی در قدرت ملی

۱- موقعیت جغرافیایی کشور

موقعیت جغرافیایی (ریاضی و نسبی):

موقعیت جغرافیایی (ریاضی و نسبی) عبارت است از چگونگی قرار گرفتن یک مکان در سطح کره زمین.

تأثیر موقعیت جغرافیایی بر قدرت:

قرار گرفتن یک کشور در بین همسایگان قدرتمند یا ضعیف در سیاست خارجی آن کشور تأثیرگذار است.

کشورهای حائل:

کشورهای حائل یعنی کشورهایی که بین دو یا چند قدرت بزرگ قرار دارند، معمولاً موقعیت آسیب پذیری پیدا می کنند؛ مانند لهستان که بین روسیه و آلمان قرار گرفته

تأثیر موقعیت دریایی بر قدرت:

موقعیت دریایی، یعنی دسترسی به آب های آزاد، نیز نقش مهمی در قدرت ملی یک کشور دارد. دسترسی به آب های آزاد یا دسترسی نداشتن به دریانیز در قدرت یا ضعف یک کشور تأثیر گذار است.

۲- وسعت، شکل و ناهمواریهای کشور

تاثیر وسعت زیاد بر قدرت ملی کشور:

کشوری که سرزمین وسیع تری در اختیار دارد، قدرتمندتر است. کشورهای کوچک که کمبود فضا دارند، برای فعالیت های خود با مشکل روبه رو می شوند.

تاثیر ناهمواری ها بر قدرت ملی کشور

کیفیت فضای سرزمین و نوع ناهمواری ها نیز در قدرت ملی مؤثر است. سرزمین های هموار برای کشاورزی و توسعه شبکه راه ها و حمل و نقل بسیار مناسب اند. نواحی کوهستانی، بیابان های وسیع، زمین های باتلاقی و کویری برای فعالیت های اقتصادی و ارتباطی به هزینه و سرمایه گذاری زیادی نیاز دارند و با مشکلات متعدد روبه رو می شوند. البته نواحی کوهستانی از نظر دفاعی نقش مثبتی دارند.

۱— کشورهای جمع و جور (فشرده) شکلی شبیه مربع یا دایره دارند.

۲— کشورهای طویل به کشورهای گفته میشود که طول آنها حداقل شش برابر عرض شان باشد.

۳— کشورهای دنباله دار یک بخش شبه جزیره ای یا دالان مانند دارند که از سرزمین اصلی جدا افتاده است.

۴— کشورهای چندپاره یا چندتکه

۵— کشورهای محاطی کشورهای هستند که درون یک کشور دیگر محصور شده اند

شکل کشورها

درباره دریاها

بهترین شکل برای یک کشور چیست؟ چرا؟

شکل فشرده است که در آن پایتخت در مرکز قرار گرفته است. قابلیت دفاعی کشور در این شکل زیاد است.

مشکلات کشورهای طویل و چند تکه

نظارت حکومت بر همه قسمت های کشور و همچنین ایجاد خطوط ارتباطی با مشکل مواجه می شود.

۳- بنیادهای زیستی کشور

مهم ترین بنیادهای زیستی کشور:
آب، خاک، آب و هوا و پوشش گیاهی بنیادهای زیستی کشور محسوب می شوند.

۴- منابع انرژی و معدنی کشور

کشوری در جهت توسعه صنایع قراربگیرند، (مانند چین و برزیل) در قدرت آن کشور مؤثرند،

۵- جمعیت کشور

چرا جمعیت زیاد از عوامل قدرت ملی است؟

زیرا هم منبع کار و تولید ثروت، هم نیروی نظامی و دفاعی و هم سرچشمه روحیه ملی محسوب می شود.

۳۳- ارائه دهنده هر یک از نظریه‌های ژئوپلیتیکی «الف»، «ب»، «ج» و «د» به ترتیب کدام است؟

مرجع: خارج از کشور- ۱۴۰۱

- الف) اگر کشورهای کوچک در صدد توسعه سرزمین خود برنیایند، نابودی آنها حتمی است. **راتزل**
- ب) فضاهاى اقیانوسى در شکل‌گیرى قدرت جهانى و همچنین محاصره قدرت خشكى مؤثر است. **ماهان**
- ج) قرارگیرى یک کشور در مجاورت یک دولت قوی یا ضعیف، بر سیاست و قدرت آن تأثیر می‌گذارد. **راتزل**
- د) منطقه خشكى اوراسیا، قلب جهان است و این منطقه برای قدرت‌های دریایی، غیرقابل دسترس است. **مکیندر**

۲) راتزل - سر هلفورد مکیندر - راتزل - آلفرد ماهان

۱) راتزل - آلفرد ماهان - راتزل - سر هلفورد مکیندر

۴) آلفرد ماهان - آلفرد ماهان - راتزل - سر هلفورد مکیندر

۳) آلفرد ماهان - راتزل - سر هلفورد مکیندر - راتزل

جاهای خالی را با استفاده از کلمات داده شده تکمیل کنید. (سه مورد اضافی است)

(دو سطحی - هماهنگ کننده - فرانسه - آذربایجان - کانادا - بخش اعظم تک ساخت - بخش اعظم فدرال)

ترکیبی	فدرال	تک ساخت	نوع نظام سیاسی
ب؟	دوسالوف؟	متمرکز	نظام قانونگذاری
ت؟	استرالیا	پ؟	کشور نمونه

منابع انرژی و معدنی یک کشور، در چه صورتی عامل کاهش قدرت ملی می شود؟

نظریه‌های ستون A کدام یک از اتفاقات ستون B را توجیه می‌کنند؟ (یک عبارت اضافی است)

ستون A

ستون B

الف - فضای حیاتی - راتزل	۱ - سیاست‌های جنگ طلبانه آلمان در جنگ جهانی اول و دوم
ب - هارتلند - مکیندر	۲ - تشکیل سازمان ملل
پ - قدرت دریایی - ماهان	۳ - حمله عراق به کویت
	۴ - تبدیل انگلستان به قدرت جهانی

منطقه ژئوپلیتیک به چه نوع منطقه‌ای گفته می‌شود؟

در کشورهای طویل و چندتکه، با چه مشکلاتی روبه‌رو هستیم؟ راه‌ها و ارتباطات در سراسر
سخت است - نظام رت دورت بر مناطق مختلف در تقار است

به طور کلی، بهترین شکل در کشورها کدام است و علت این امر چیست؟

فشارده (جمع جبر)

دسترسی بهتر - دفاعی مناسبتر - خدمات رسانی بهتر و آسانتر است

مفهوم موقعیت دریایی را توضیح دهید.

بر اساس نظریه مکیندر، منظور از هلال داخلی و خارجی چیست؟

منطقه‌ای که قدرت‌های دریایی بر آن دست‌نشانده‌اند.
یعنی خارجی = آمریکا - جنوب آمریکا - استرالیا (افسانه‌ای)

بر اساس نظریه مکیندر، «هارتلند» به چه منطقه‌ای گفته می‌شود؟ شرق اروپا

مرجع: متنازمن - ۱۴۰۱

۴۰ - کدام نظریه توسط مکیندر مطرح گردید و او کدام منطقه را قلعه (دژ) جهان لقب داد؟

- ① قدرت خشکی‌ها - از رود ولگا در غرب تا شبه جزیره کریمه در شرق ✓
- ② قدرت خشکی‌ها - از رود ولگا در غرب تا سیبری در شرق
- ③ قدرت دریایی - از رود ولگا در غرب تا سیبری در شرق
- ④ ~~قدرت دریایی - از رود ولگا در غرب تا شبه جزیره کریمه در شرق~~

بازیگران سیاسی اصلی و عمدهٔ جهان را نام ببرید.

- ۱) حکومت‌ها و مستقل
- ۲) نهادها و بین‌المللی (سازمان ملل متحد)
- ۳) تاج‌ها و باسارمان‌های مردم‌کنار
- ۴) احزاب سیاسی
- ۵) رهبران ایدئولوژیک جهان
شرکت‌ها و چندملیتی

۲۹ - متن زیر را بخوانید و به سوالات زیر پاسخ دهید.

لوئیز در یکی از کشورهای آمریکای جنوبی زندگی می‌کند. فاصله شمالی‌ترین نقطه تا جنوبی‌ترین نقطه کشورش بیش از ۲۲۰۰ کیلومتر و غربی‌ترین تا شرقی‌ترین نقاط کشورش ۲۵۰ کیلومتر است. او برای دیدن احمد (دوست دوران دانشجویی‌اش) به کشوری در جنوب شرقی آسیا سفر کرد و جزایر متعدد این کشور را دید که با فاصله از هم قرار دارند.

الف

شکل سرزمینی کشور لوئیز را بنویسید. *طریق*

ب

شکل سرزمینی کشور احمد را بنویسید. *لاہ پاران دیار*

پ

معایب شکل سرزمینی کشور لوئیز را بنویسید. *خداات رسانی دسوار - راه ہاں اریامہی سف*